

PPS-ANALYSE PROVINCIE UTRECHT

&

**KATA
PULT**

AANJAGERS
VAN DE KENNIS
VOOR MORGEN

IN OPDRACHT VAN
TECHNOLOGIERAAD
REGIO UTRECHT

Vraagstelling en inleiding

Voor u ligt het factbook inclusief bevindingen omtrent de analyse die Platform Talent voor Techniek (PTvT) met ondersteuning vanuit Birch Consultants uitgevoerd heeft in de regio Utrecht in opdracht van de Technologieraad (TRU).

De opdracht was een analyse te maken van de effectiviteit en ontwikkelingsmogelijkheden en van publiek private samenwerking (PPS) in het mbo als instrument voor verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in de provincie Utrecht. Dit geeft de Technologieraad Regio Utrecht meer inzicht in de stand van zaken omtrent PPS'en in het middelbaar beroepsonderwijs binnen de provincie en de effectiviteit ervan. Het onderzoek levert een foto op van wat er is (PPS'en in het middelbaar beroepsonderwijs) en vooral ook van wat er niet is. Ook wordt in kaart gebracht waarom bepaalde initiatieven niet zijn gelukt of weer zijn gestopt. Deze analyse kan gebruikt worden om de mate van samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven in de provincie op gemotiveerde gronden te stimuleren en om verschillen met andere regio's te verklaren. De focus ligt hierbij op het mbo.

Het **doel** van de analyse is om in te gaan op de volgende thema's:

- **Regionaal DNA:** op welke wijze sluiten de PPS'en aan bij de kenmerkende karakteristieken van de provincie en dragen de PPS'en bij aan het versterken van die structuur?
- **Doelmatigheid:** waar ontwikkelen PPS'en in het middelbaar beroepsonderwijs zich succesvol, wat is de impact van de PPS'en en wat is daarvan te leren in termen van toekomstvisie en verduurzaming? Wat is er te leren van PPS'en die niet zijn gelukt?
- **Speerpunten van vernieuwing:** Waar liggen (onbenutte) kansen om door PPS-ontwikkeling bij te dragen aan regionale maatschappelijke en/of economische vraagstukken?

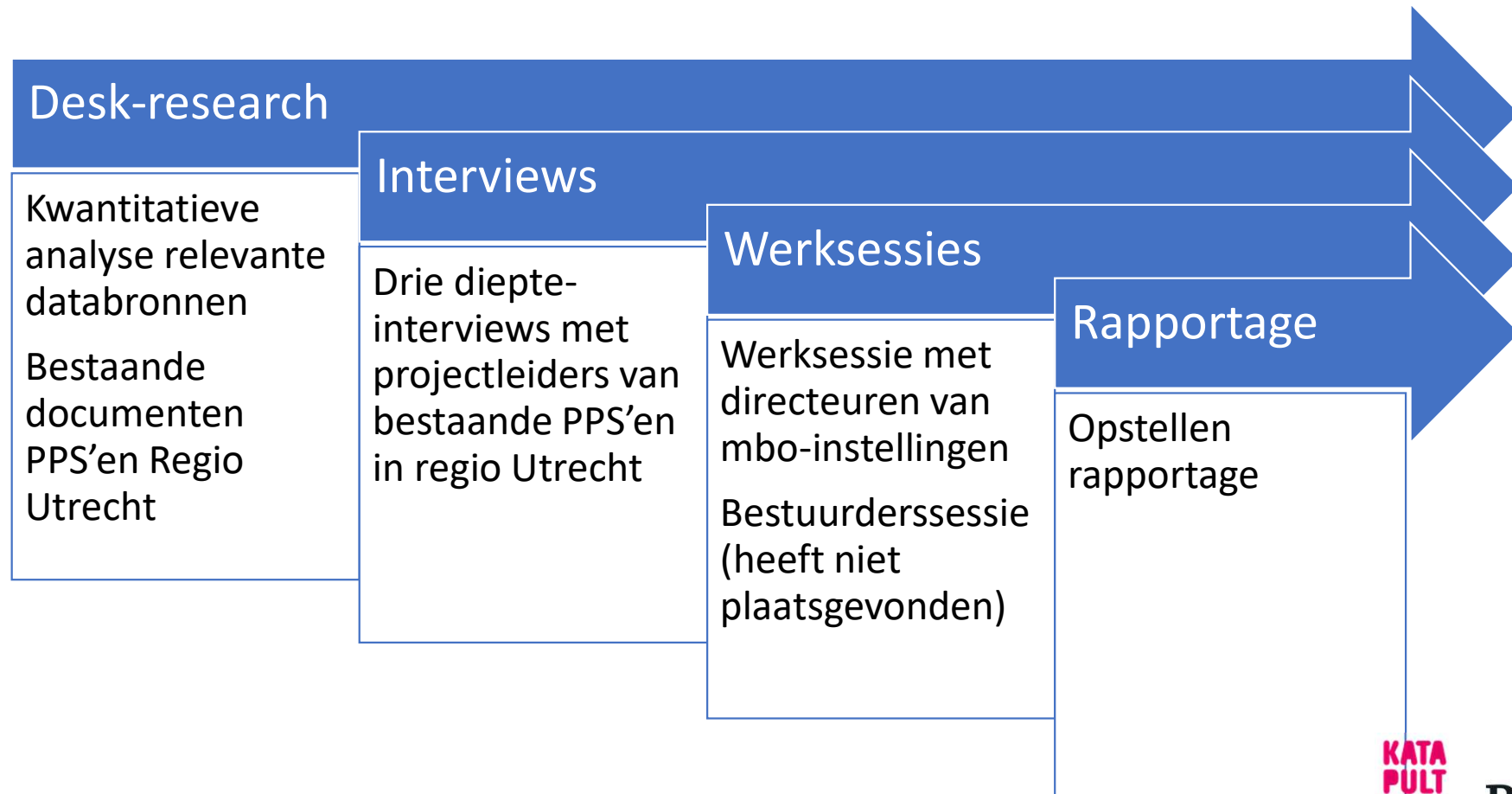
Huidige status: dit factbook is een weergave van de bevindingen op basis van de kwantitatieve analyse, drie diepte-interviews met bestaande PPS'en en een werksessies met directeuren van mbo-organisaties. Het gesprek met bestuurders heeft helaas niet plaatsgevonden. De conclusies die worden getrokken zijn dus niet met hen gedeeld om hen om hun visie te vragen.

Definitie PPS

De volgende definitie van PPS is gehanteerd:

- › Een PPS is een samenwerkingsverband van bedrijven, onderwijs- en/of kennisinstellingen en regionale overheden waarbinnen **co-creatie** plaatsvindt. De samenwerking is gebaseerd op **meerjarig commitment** en **gedeeld eigenaarschap**.
- › Een PPS heeft een **duidelijke focus** en is gericht op **verduurzaming** en **continuïteit** (in tegenstelling tot een project).
- › De innovaties die de PPS voortbrengt dragen substantieel bij aan oplossingen voor **maatschappelijke complexe vraagstukken**. De onderzoeksvragen komen vanuit het werkveld (vraagsturing) en worden samen met de onderwijs-/kennisinstellingen opgepakt (gezamenlijke programmering). De PPS is daarmee een **verbinder van buiten naar binnen**.
- › In co-creatie wordt gewerkt aan **nieuwe kennis** die van nut is voor de externe partners en voor de onderwijs-/kennisinstelling. De PPS levert daarmee ook een bijdrage aan **inhoudelijke profilering** van de onderwijs-/kennisinstelling.
- › De resultaten van de PPS kunnen ook daadwerkelijk **geïmplementeerd** worden in **de beroepspraktijk** en **in het onderwijs** (doorwerking).
- › Een PPS kan beschikken over een eigen fysieke locatie maar dat is niet noodzakelijk. De PPS kan bijv. ook gebruik maken van de bestaande infrastructuren van de bedrijven.

Voorgestelde aanpak

Regionaal DNA Regio Utrecht

Prognoses ontwikkeling arbeidsmarkt

Grootste groei in de zorg, groothandel, specialistische zakelijke diensten en de bouw

- › Per sector zijn door het ROA regionale groeiprognoses (tot 2022) berekend.
- › De grootste groei in Utrecht wordt verwacht in de zorg, detail- en groothandel, diensten en de bouw.
- › Veelvoorkomende beroepen op mbo-niveau binnen deze sectoren zijn hieronder weergegeven. Er kan dus verwacht worden dat de komende jaren de vraag naar deze beroepen toeneemt.

Beroepen op mbo-niveau waar grootste groei wordt verwacht

Zorg	Groothandel	Specialistische diensten	Bouw
<ul style="list-style-type: none"> • Medisch praktijkassistenten • Verpleegkundigen • Sociaal werkers • Laboranten • Directiesecarresses 	<ul style="list-style-type: none"> • Transportplanners en logistiek medewerkers • Laders, lossers en vakkenvullers • Winkeliers en teamleiders • Vrachtwagenchauffeurs • Callcentermedewerkers 	<ul style="list-style-type: none"> • Boekhouders • Technici bouwkunde en natuur • Boekhoudkundig medewerkers • Administratief medewerkers 	<ul style="list-style-type: none"> • Timmerlieden • Bouwarbeiders ruwbouw • Schilders en metaalspuiters • Loodgieters en pijpfitters • Bouwarbeiders ruwbouw

Groeiprognoses per sector in Utrecht (2018-2022)

Sector	Verwachte groei per jaar (%)	Geschatte groei in banen
Bouwnijverheid	1,8%	430
Chemische industrie	0,0%	-
Cultuur sport en recreatie	0,7%	100
Detailhandel	1,2%	700
Energie	0,3%	10
Financiële dienstverlening en onroerend goed	-0,2%	-60
Groothandel	2,0%	560
Horeca	1,2%	340
Informatie en communicatie	1,5%	450
Landbouw, bosbouw en visserij	-0,6%	-20
Metaalindustrie	0,5%	60
Onderwijs	0,5%	230
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	0,6%	200
Overige dienstverlening	0,4%	80
Overige industrie	-1,2%	-140
Specialistische zakelijke dienstverlening	1,8%	1060
Verhuur en overige zakelijke dienstverlening	0,3%	110
Vervoer en opslag	1,2%	290
Voedings- en genotmiddelenindustrie	1,1%	80
Welzijn	1,0%	450
Zorg	2,1%	1050

 = Sector met sterke verwachte groei

Werkgelegenheid

Diensten, ICT en Zorg behoren tot het regionaal arbeidsmarktprofiel

- › Wanneer we kijken naar de werkgelegenheidscijfers in regio Utrecht* zien we dat er in de detailhandel en in de specialistische zakelijke dienstverlening de meeste banen aanwezig zijn. Zorg en onderwijs zijn ook grote sectoren.
- › Echter zegt de absolute hoeveelheid in banen nog weinig over het regionale profiel van regio Utrecht. Om deze te duiden wordt er gekeken naar de concentratie van werkgelegenheid. Oftewel: hoe sterk is het aandeel werkgelegenheid t.o.v. Nederland. Bij een concentratie van 1 is het aandeel van de werkgelegenheid in Utrecht gelijk als dat in Nederland.
- › Hierin is te zien dat vooral ICT, (financiële) dienstverlening, zorg en onderwijs in dit regionale profiel zitten.

Verdeling werkgelegenheid over sectoren in Utrecht (2018)*

Sector	Aandeel werkgelegenheid	Concentratie t.o.v. Nederland
Bouwnijverheid	4,2%	0,81
Chemische industrie	0,7%	0,43
Cultuur sport en recreatie	2,4%	1,10
Detailhandel	10,2%	0,92
Energie	0,5%	0,54
Financiële dienstverlening en onroerend goed	6,0%	1,44
Groothandel	4,8%	0,94
Horeca	4,8%	1,00
Informatie en communicatie	5,4%	1,52
Landbouw, bosbouw en visserij	0,7%	0,31
Metaalindustrie	1,9%	0,53
Onderwijs	8,7%	1,22
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	6,2%	1,00
Overige dienstverlening	3,4%	1,35
Overige industrie	2,1%	0,65
Specialistische zakelijke dienstverlening	10,0%	1,34
Verhuur en overige zakelijke dienstverlening	5,6%	0,97
Vervoer en opslag	4,2%	0,85
Voedings- en genotmiddelenindustrie	1,3%	0,70
Welzijn	8,1%	0,89
Zorg	8,7%	1,18

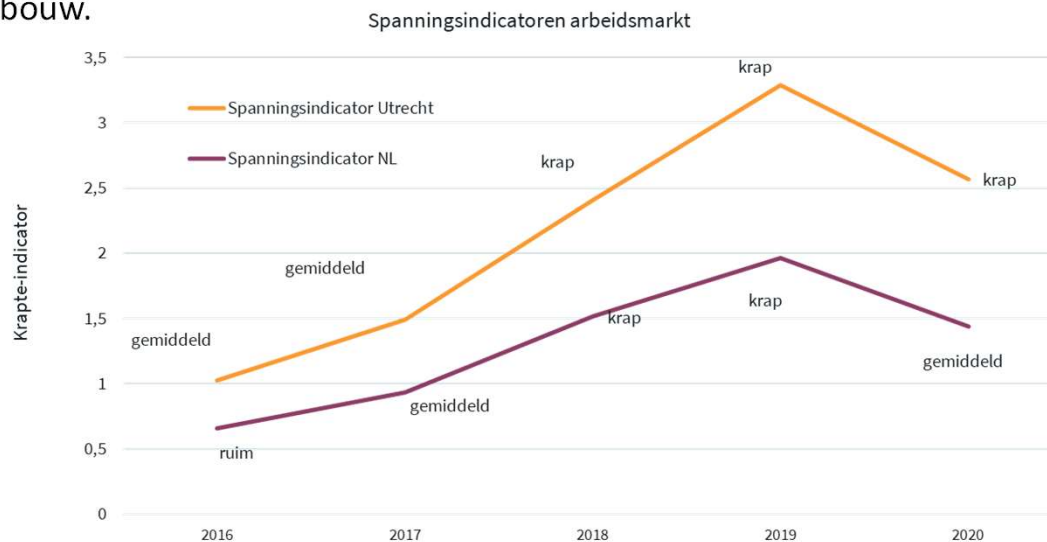
 = sterk vertegenwoordigde sector

Bron: ROA

Krapte op de arbeidsmarkt

In een aantal beroepsgroepen houdt krapte aan

- › Ondanks de effecten van de corona-crisis blijft de situatie op de Utrechtse arbeidsmarkt krap, er is dus voor een aantal beroepsgroepen meer vraag dan aanbod.
- › De grootste krapte voor mbo-geschoolden op de regionale arbeidsmarkt geldt voor verpleegkundigen, verschillende technische beroepen en beroepen in de bouw.

Beroepsgroep	Spanningsindicator
Verpleegkundigen (mbo)	22,72
Gespecialiseerd verpleegkundigen	21
Machinemonteurs	18,19
Loodgieters en pijpfitters	16,75
Bouwarbeiders afbouw	13,52
Elektriciens en electronicamonteurs	12,71
Productieleiders industrie en bouw	12,42
Timmerlieden	11,38
Transportplanners en logistiek medewerkers	9,35
Militaire beroepen	9,28
Ingenieurs (geen elektrotechniek)	8,86
Automonteurs	8,84
Laboranten	8,67
Databank- en netwerkspecialisten	8,61
Technici bouwkunde en natuur	7,74
Elektrotechnisch ingenieurs	7,69
Software- en applicatieontwikkelaars	7,58
Bedieners mobiele machines	6,23
Boekhouders	6,19
Metaalbewerkers en constructiewerkers	5,98
Vrachtwagenchauffeurs	5,47

Bron: UWV, 2^e kwartaal 2020. *Arbeidsmarktregio's Midden-Utrecht, Amersfoort en Gooi- en Vechtstreek gecombineerd*

Toelichting

Opleidingsdomeinen

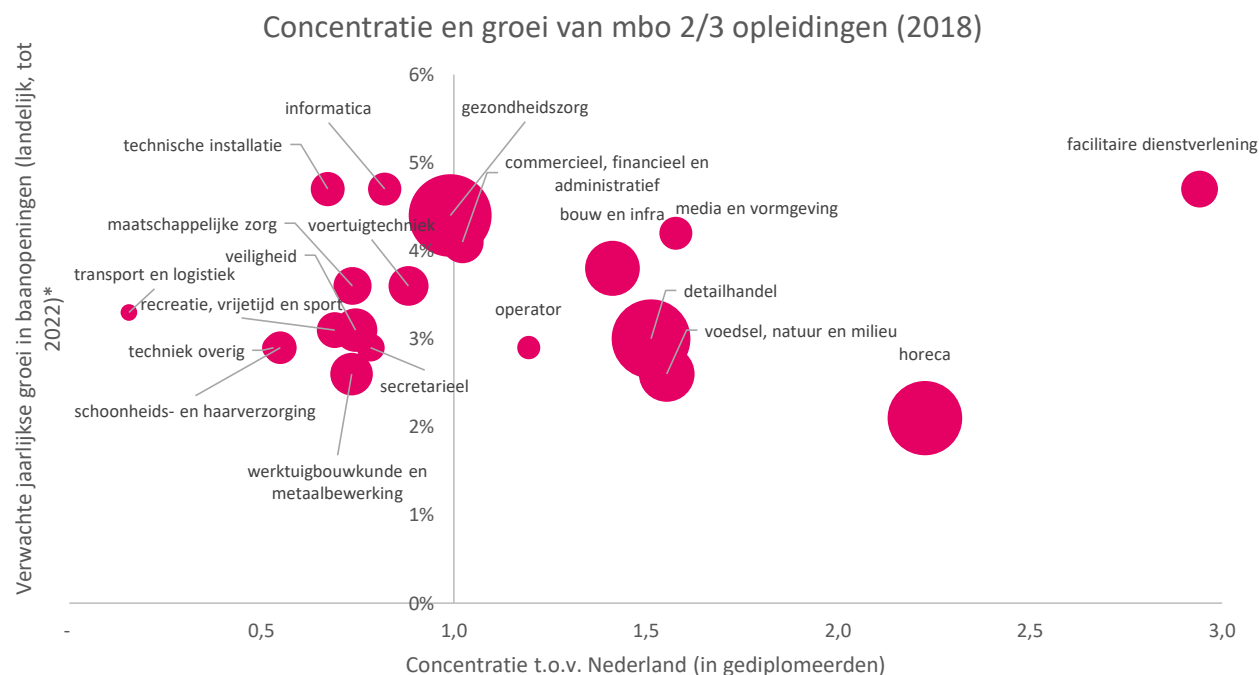
In de volgende grafieken wordt gesproken over opleidingsdomeinen, dit zijn samenvoegingen van de opleidingssectoren en worden gebruikt op de volgende slides. Hierbij is gekozen voor de volgende indeling.

- › Bouw = Bouw en Infra
- › Dienstverlening = commercieel, financieel en administratief + facilitaire dienstverlening + secretariael + veiligheid
- › Detailhandel = Detailhandel
- › Groen = voedsel, natuurl en milieu
- › ICT = Informatica
- › Media = Media en vormgeving
- › Onderwijs = Onderwijs
- › Recreatie, vrijetijd en sport = horeca + recreatie, vrijetijd en sport + schoonheids- en haarverzorging
- › Techniek = operator + techniek overig + technische installatie.+ voertuigtechniek + werktuigbouwkunde en metaalbewerking
- › Transport en Logistiek = Transport en logistiek
- › Zorg = gezondheidszorg + maatschappelijke zorg

Het regionale 'mbo- 2 profiel'

Er is focus op dienstverlening en commerciële opleidingen binnen mbo 2/3

- › In de grafiek zijn alle mbo 2/3 opleidingsdomeinen geplot. Hierin is zowel de omvang in aantal studenten (grootte van de bol), groeiprognozes (y-as) en concentratie in gediplomeerden (x-as) te zien.
- › Hierin zijn de domeinen dienstverlening, horeca, detailhandel, media en bouw typerend voor het Utrechtse mbo (2/3) profiel. Hierin kent de provincie dus verhoudingsgewijs veel gediplomeerden tov de rest van Nederland.
- › Vanuit de arbeidsmarkt lijkt er veel vraag te ontstaan in de dienstverlening, zorg, informatica en technische installatie.
- › In Utrecht lijken er in een aantal domeinen waarin veel concentratie is in de regio, dus ook groei te zitten, zoals facilitaire dienstverlening, detailhandel, media en bouw. De zorg is een omvangrijk domein, kent veel vraag, maar is minder geconcentreerd tov de rest van Nederland.

* Jaarlijkse groei in baanopeningen is alleen op landelijk niveau en niet op regionaal niveau beschikbaar

Gediplomeerden 2014-2018

Opleidingen	2014	2015	2016	2017	2018	% groei 2014 - 2018
mbo 2/3 gezondheidszorg	1780	1646	1399	1218	1189	-33%
mbo 2/3 detailhandel	1164	1130	1250	1106	809	-30%
mbo 2/3 horeca	886	924	934	985	676	-24%
mbo 2/3 bouw en infra	488	459	420	534	523	7%
mbo 2/3 voedsel, natuur en milieu	540	533	545	552	468	-13%
mbo 2/3 voertuigtechniek	337	303	263	281	293	-13%
mbo 2/3 commercieel, financieel en administratief	414	339	290	319	279	-33%
mbo 2/3 werktuigbouwkunde en metaalbewerking	305	297	328	319	272	-11%
mbo 2/3 facilitaire dienstverlening	69	58	52	239	257	272%
mbo 2/3 recreatie, vrijetijd en sport	348	320	295	230	256	-26%
mbo 2/3 maatschappelijke zorg	460	374	351	256	228	-50%
mbo 2/3 technische installatie	258	356	285	206	226	-12%
mbo 2/3 informatica	323	327	269	195	195	-40%
mbo 2/3 schoonheids- en haarverzorging	419	402	220	191	191	-54%
mbo 2/3 veiligheid	449	309	303	337	180	-60%
mbo 2/3 media en vormgeving	212	212	231	193	156	-26%
mbo 2/3 techniek overig	53	64	129	96	148	179%
mbo 2/3 secretariael	106	114	131	137	121	14%
mbo 2/3 transport en logistiek	82	86	78	50	107	30%
mbo 2/3 operator	90	97	80	96	76	-16%

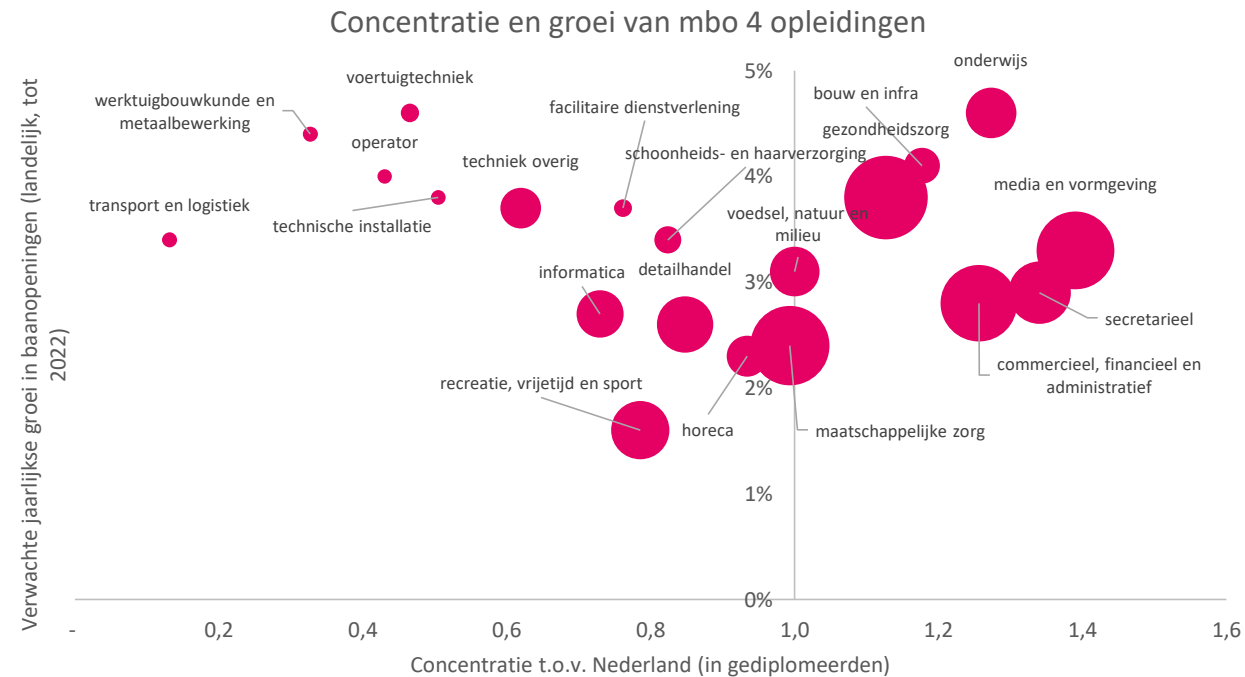
Bron: ROA, DUO

- › Gezondheidszorg vormt de grootste opleiding naar aantal gediplomeerden, maar neemt af.
- › De groei in de opleidingen facilitaire dienstverlening en techniek overig (resp +272% en +179%) valt op.

Het regionale 'mbo-4 profiel'

Zorg, onderwijs en media en vormgeving sterk op mbo 4 niveau

- › Op mbo 4 niveau is eenzelfde beeld te zien. Hier zijn vooral media en vormgeving, secretariaeel, onderwijs, commerciële studies, bouw en infra en gezondheidszorg geconcentreerd. (dus relatief meer gediplomeerden tov de rest van Nederland)
- › In al deze domeinen wordt bovendien (landelijke) groei verwacht.
- › Wat opvalt is de kleine omvang van technische opleidingen, ook de concentratie is beperkt.

Gediplomeerden 2014-2018

Opleidingen	2014	2015	2016	2017	2018	% groei 2014 - 2018
mbo 4 gezondheidszorg	837	779	897	896	922	10%
mbo 4 commercieel, financieel en administratief	721	764	674	754	805	12%
mbo 4 maatschappelijke zorg	1032	1010	861	807	751	-27%
mbo 4 media en vormgeving	677	705	758	777	738	9%
mbo 4 secretarieel	417	473	469	499	550	32%
mbo 4 recreatie, vrijetijd en sport	385	322	433	436	394	2%
mbo 4 detailhandel	280	325	363	409	391	40%
mbo 4 informatica	161	205	203	287	315	96%
mbo 4 onderwijs	347	299	258	327	302	-13%
mbo 4 voedsel, natuur en milieu	251	306	258	318	278	11%
mbo 4 techniek overig	159	162	217	211	228	43%
mbo 4 horeca	218	222	202	214	174	-20%
mbo 4 bouw en infra	184	212	227	165	168	-9%
mbo 4 schoonheids- en haarverzorging	43	57	64	94	109	153%
mbo 4 transport en logistiek	17	34	26	29	49	188%
mbo 4 werktuigbouwkunde en metaalbewerking	28	18	27	29	48	71%
mbo 4 facilitaire dienstverlening	28	44	50	41	36	29%
mbo 4 voertuigtechniek	30	26	31	44	35	17%
mbo 4 operator	23	32	22	27	30	30%
mbo 4 technische installatie	0	3	19	28	12	-

- › Ook op mbo-4 niveau is Gezondheidszorg de grootste opleiding naar aantal gediplomeerden en laat zelfs een groei zien van 10%.
- › De groei in de opleidingen transport en logistiek en schoonheids- en haarverzorging (resp. +188% en +153%) valt op.

Bron: ROA, DUO

Regionaal profiel

› We beschouwen vier kenmerken om te bepalen of een sector kenmerkend is voor het regionaal profiel van de Regio Utrecht:

1. Jaarlijkse groei in banen > 1 %
2. Concentratie van de werkgelegenheid hoger dan in de rest van Nederland
3. Concentratie gediplomeerden mbo 2/3
4. Concentratie gediplomeerden mbo 4

› De sectoren die op alle kenmerken positief scoren zijn de zorg en de specialistische en zakelijke dienstverlening. De sectoren cultuur, sport en recreatie en de financiële dienstverlening scoren elk op 3 van de 4 criteria. In deze twee sectoren is de jaarlijkse groei in werkgelegenheid minder dan 1%.

Sector	Jaarlijkse groei > 1%	Concentratie werkgelegenheid	Concentratie mbo 2/3	Concentratie mbo 4
Bouwnijverheid	✓		✓	
Chemische industrie				
Cultuur sport en recreatie		✓	✓	✓
Detailhandel	✓		✓	
Energie				
Financiële dienstverlening en onroerend goed		✓	✓	✓
Groothandel	✓			
Horeca	✓		✓	
Informatie en communicatie	✓	✓		
Landbouw, bosbouw en visserij				
Metaalindustrie				
Onderwijs		✓		✓
Openbaar bestuur en overheidsdiensten				
Overige dienstverlening		✓	✓	
Overige industrie				
Specialistische zakelijke dienstverlening	✓	✓	✓	✓
Verhuur en overige zakelijke dienstverlening			✓	
Vervoer en opslag				
Voedings- en genotmiddelenindustrie				
Welzijn			✓	✓
Zorg	✓	✓	✓	✓

MBO-landschap en PPS'en

Mbo-landschap Regio Utrecht

- › De provincie Utrecht kent 10 verschillende mbo-instellingen die een of meerdere vestigingen hebben.
- › Het overgrote deel hiervan ligt in de arbeidsmarktregio's 'Midden-Utrecht' en 'Amersfoort'.
- › De vestigingen van Mbo Rijnland en ROC A12 zijn onderdeel van organisaties die hun hoofdvestiging buiten de provincie hebben en worden dus niet meegenomen bij provinciale leerlingenaantallen en gediplomeerden.
- › Alle overige instellingen hebben hun hoofdvestiging binnen de provincie.

Gediplomeerden per instelling naar domein (2018)

- › In totaal hebben in 2018 bijna 13.000 mbo-studenten hun diploma behaald. Het grootste opleidingsdomein is de zorg met meer dan 3000 studenten. Daarna volgt de dienstverlening met 2200 studenten en de opleidingen voor recreatie, vrije tijd en sport.
- › ROC Midden Nederland is de grootste opleider met ruim 4700 gediplomeerden in 2018, daarna volgt Hoornbeek College en MBO Amersfoort. De zorg is bij deze drie opleiders de grootste opleiding.

Domein	Grafisch Lyceum Utrecht	Hoornbeek College	MBO Amersfoort	MBO Utrecht	Nimeto	ROC Midden Nederland	SVO Wellantcollege	Totaal
Bouw	-	192	72	23	90	314	-	691
Dienstverlening	55	567	264	326	9	1007	-	2228
Detailhandel	-	264	109	40	-	172	423	1200
Groen	-	-	-	-	-	-	-	746
ICT	29	93	-	120	-	268	-	510
Media	387	-	-	139	207	161	-	894
Onderwijs	-	124	44	22	-	112	-	302
Recreatie, vrijetijd en sport	-	-	468	239	-	553	515	1800
Techniek	-	191	179	12	-	862	112	1368
Transport en Logistiek	-	13	48	-	-	95	-	156
Zorg	-	897	609	396	-	1188	-	3090
Totaal	471	2341	1793	1317	306	4732	1050	12985

Overzicht rijksgefinancierde PPS'en

Diverse thema's van PPS'en in het mbo

- › Utrecht kent in totaal 12 PPS'en die gefinancierd zijn met publieke middelen vanuit het Rijk en daarmee behoren tot het Katapult netwerk.
- › De bouw en HTSM kennen twee PPS'en, ook voor het entreeonderwijs zijn twee PPS'en opgericht.
- › Er is één PPS waarbij er door meerdere mbo-instellingen wordt samengewerkt, namelijk Entree leert op de werkplek.
- › Opvallend is het ontbreken van rijksgefinancierde PPS'en in de zorg en de dienstverlening. Gezien het regionale profiel zouden deze samenwerkingen verwacht kunnen worden.
- › In 2018 is er geen enkele PPS opgericht, in 2020 is een inhaalslag gemaakt met vier nieuwe PPS'en. Begin 2021 wordt door ROC MN een subsidieaanvraag voorbereid voor opschaling van de bestaande PPS Technologieroute.

PPS	Instelling	Sector	Jaar
Centrum voor Restauratietechniek	Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen	Bouw	2014
Technologieroute	ROC Midden Nederland	HTSM	2015
Waterroute	AOC Wellantcollege	Water & Maritiem	2015
Excellent vastgoedonderhoud	Nimeto	Bouw	2016
ICT lab Utrecht*	ROC Midden Nederland	Digitale vaardigheden	2016
Warenhuisplus (acht+)	Mbo Amersfoort	Samenleving	2016
ICT-Campus Foodvalley	ROC A12	ICT	2017
Generation Food	SVO	Agrifood	2019
Duurzame mobiliteit	ROC Midden-Nederland	Transport en logistiek	2020
Entree leert op de werkplek	ROC Midden Nederland, MBO Utrecht en Wellant College	Samenleving	2020
Smart Technician	ROC Midden Nederland	HTSM	2020
Vakcentrum Duurzame Energie	ROC Midden-Nederland	Techniek	2020

Overzicht overige PPS'en

Overige PPS-initiatieven in regio Utrecht

- › Naast de rijksgefinancierde PPS'en zijn er verschillende initiatieven die ook als PPS in het mbo kunnen worden aangemerkt. Door desk-research en gesprekken komen er 18 PPS'en naar voren.
- › Hierbij valt op dat een groot deel van deze PPS'en zich focussen op de sector zorg (9), agrifood (3) en techniek (2).
- › Hieruit valt op dat juist voor de zorg dus niet de route van rijksfinanciering wordt gezocht, maar juist andere manieren worden ingezet om publiek-private samenwerking te stimuleren.

PPS	Sector
Bigday Foodvalley	Agrifood
Kaaspakhuis Woerden - Kaasacademie	Agrifood
Groene Hotspot Houten	Agrifood
SLIM Circulair	Circulair
Praktische aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt	Sectoroverstijgend
Kennismaken met werken in, aan en op het spoor	Techniek
Techniek in onderwijs en bedrijf	Techniek
Leerhotel het Klooster	Toerisme
Dutch HealthTec Academy	Zorg
Future care labs	Zorg
Amersfoort Hacking Health	Zorg
Leerbedrijf De Koperhorst Logement 't Heerepoortje	Zorg
Leerhuis Beweging 3.0	Zorg
Leerwerkbedrijf De Koekoek	Zorg
Living Lab Zorgzaam Vathorst	Zorg
Samen Leren zonder Beperkingen	Zorg
Wijkkijk, voor meer zorgkeien in de wijk	Zorg

Vergelijking andere provincies

Utrecht kent verhoudingsgewijs een gemiddeld aantal rijksgefinancierde PPS'en

Regio	Studenten	PPS'en	Studenten per PPS
Utrecht	33700	12	2808
Zuid-Holland	103000	26	3962
Noord-Brabant	71000	19	3737
Limburg	28000	17	1647

- › Qua studentenaantallen is de provincie Utrecht van gemiddelde grootte, iets groter dan de provincie Limburg.
- › In vergelijking met andere provincies zijn er in Utrecht (inmiddels) een gemiddeld aantal rijksgefinancierde PPS'en.
- › In Utrecht is er op ongeveer elke 3000 studenten één rijksgefinancierde PPS.

Grootste bedrijven

Utrecht kent geen PPS-partners binnen het mbo in top 20 grootste organisaties

- › Van de top 20 grootste organisaties in Utrecht is er geen enkele aangesloten bij één van de 10 rijksgefinancierde PPS'en.
- › Dit is opvallend te noemen, want juist in andere regio's blijken grote bedrijven relatief vaak partner in deze samenwerkingen.

Grootste organisaties in Utrecht	Sector
1. Universitair Medisch Centrum Utrecht	Zorg
2. Rabobank Nederland	Financiële diensten
3. Kromhoutkazerne	Openbaar bestuur
4. Capgemini Nederland	ICT
5. ASR Nederland	Financiële diensten
6. Sint Antonius Ziekenhuis Locatie Nieuwegein	Zorg
7. Meander Medisch Centrum	Zorg
8. ProRail	Vervoer en opslag
9. Rijkswaterstaat	Openbaar bestuur
10. NS Reizigers	Vervoer en opslag
11. De Volksbank	Financiële diensten
12. FrieslandCampina Nederland B.V.	Groot- en detailhandel
13. Rijksinstituut voor Volksgezondheid & Milieu RIVM	Openbaar bestuur
14. Diakonessenhuis - Locatie Utrecht	Zorg
15. NS Groep	Vervoer en opslag
16. Van Braam Houckgeestkazerne	Openbaar bestuur
17. Faculteit Geneeskunde UMC Utrecht	Zorg
18. Dienst Regionale Informatieorganisatie	Openbaar bestuur
19. De Staffing Groep Nederland B.V.	ICT
20. UMC-WKZ, Wilhelmina Kinderziekenhuis	Zorg

Bevindingen uit de interviews en
ronde tafel gesprek

Kwalitatieve analyse: interviews

Interviews met drie partijen

Organisatie	Gesprekspartner	Datum
MBO Amersfoort	Frans Schrijver, Bert van Wede en Jettie Lensen	7 oktober 2019
Nimeto	Marcel van Borden	4 november 2019
ROC Midden Nederland	Robert Koch en Diedrick Jansen	12 november 2019

Gespreksonderwerpen:

- › Huidige pps'en en wijze van financiering
- › Vooruitblik en ambities pps'en
- › Samenwerking binnen de regio

Bevindingen op basis van gesprek met ROC Midden Nederland

Interview met Robert Koch en Diedrick Jansen (12 november 2019)

Huidige PPS'en:

- › Binnen het ROC MN zijn twee publiek gefinancierde PPS'en: ICT Lab en Technologieroute
- › Succesfactor bij aanhaken van lokale MKB is het toepassen van storytelling.
- › Horizontale verantwoording is een verbetermogelijkheid.

Vooruitblik:

- › Subsidies aanvragen gebeurt weinig binnen ROC MN, toch worden er waarschijnlijk binnen het komende jaar vier RIF aanvragen ingediend.
- › Overheid is laatste twee jaar goed op weg om richting te geven voor de aandachtsgebieden van onderwijs en bedrijfsleven. Toch geeft ROCMN aan dat niet als leidend te zien, maar de vraag van bedrijfsleven centraal te stellen.

Samenwerking binnen de regio

- › Aansluiting vinden bij andere onderwijsinstellingen in de regio kan lastig zijn ivm andere interne organisatie en personeelwisselingen. Mbo's werken nog te veel parallel ipv samen. Curricula wordt niet op elkaar afgestemd en er is concurrentie. Kleine reorganisatie gaf wel ruimte.

Bevindingen op basis van gesprek met Nimeto

Interview met Marcel van der Borden (4 november 2019)

Huidige PPS:

- › Excellent Vastgoedonderhoud: gericht op heel Nederland maar gevestigd in Utrecht, enige aanbieder van deze opleiding.
- › Aansluiting op werkveld cruciaal: door PPS kan onderwijs beter vraag verwerken in curriculum (nieuwe keuzedelen en onderhoud bestaande curriculum). Ook ontwikkeling cursorisch onderwijs voor werknemers, vanuit vraag bedrijfsleven. Duurzame verbinding met bedrijfsleven.
- › Worden veel keuzedelen ontwikkeld, wringt met KD. Vanuit PPS wordt aangedrongen op herziening KD, PPS heeft agenda-zettende functie.
- › Doorstroom naar hbo is momenteel minder groot dan wenselijk, direct na mbo aan het werk.

Vooruitblik:

- › RIF middelen worden als waardevol gezien voor vernieuwing en opschaling. Ambitie om ook op andere plekken in Nederland Nimeto-klas te beginnen evt. samen met OnderhoudNL.

Samenwerking binnen de regio:

- › Zeer beperkt, ook vanwege landelijke functie, wel ambitie om te verbeteren.

Bevindingen op basis van gesprek met MBO Amersfoort

Interview met Frans Schrijver, Bert van Wede en Jettie Lensen (7 oktober 2019)

Huidige PPS'en:

- › MBO Amersfoort kent één publiek gefinancierde PPS (Acht+) en daarnaast 7 onderwijsbedrijven binnen OIB Holding. Hiervoor bestaat een zichzelf bedruipend business model, inkomsten uit een 'winstgevend' onderwijsbedrijf wordt geïnvesteerd om andere onderwijsbedrijven op te zetten. 80% van alle studenten van MBO Amersfoort op in een pps.
- › Acht+ is een PPS gericht op entreeonderwijs. MBO Amersfoort is de enige aanbieder van entreeonderwijs in Amersfoort. Er wordt een sluitende aanpak gecreëerd voor de jongeren, samen met UWV, gemeenten en maatschappelijke organisaties.
- › Leiderschap vraagt doorzettingsvermogen. Waar de Overheid een verscheidenheid aan tafels te trotseren heeft, ervaart mbo Amersfoort een uitdaging in het meekrijgen van de verschillende bestuurlijke lagen van besturen tot directeuren tot docenten.

Vooruitblik

- › Een PPS in de vorm van een BV zonder subsidie kan een duurzame vorm zijn om PPS binnen het mbo te organiseren. Ook als partners tussentijds uitstappen door cultuurverschillen tussen partners.
- › Ambitie om op te schalen naar andere gemeenten

Samenwerking binnen de regio:

- › Wordt vanuit Amersfoort beperkt op ingezet. "We doen ons eigen ding en dat gaat goed"

Bevindingen op basis van groepsgesprek directeuren

Groepsgesprek met Bert van Wede, Joachim Fransen, Robert Koch en Inge Schwartz (26 september 2020)

Reflectie op de kwantitatieve analyse:

- › Instroom in technische mbo-opleidingen loopt terug. Afname van aandacht voor techniek in vmbo kan verklaring zijn. Sterk Techniek Onderwijs (STO) probeert dit tij te keren maar gesprekspartners vrezen voor te weinig samenwerking en afstemming met MBO (doorlopende leerlijn).
- › Er is weinig instroom in logistieke opleidingen, terwijl daar in de regio wel (groeierende) werkgelegenheid voor is. Er is aandacht nodig voor de kwaliteit van deze werkgelegenheid.
- › De gesprekspartners zien een toegenomen aandacht voor ICT-opleidingen en samenwerkingen op dat gebied. Dit kan leiden tot nieuwe PPS'en en samenwerkingen in de regio.
- › Er wordt opgeroepen om minder te denken in sectoren en meer in toepassingsgebieden (zoals energietransitie, duurzaamheid of mobiliteit).

Visie op samenwerking:

- › Keuzes in de onderwijsinfrastructuur (welke PPS wordt gestart en met welke machines en materialen?) worden op bestuurlijk niveau onvoldoende op elkaar afgestemd. Feitelijk zou er sprake moeten zijn van een regionale infrastructuur die op elkaar afgestemd wordt.
- › Het perspectief van de student moet centraal staan in de keuzes, welke opleiding en welke praktijkomgeving biedt de student de beste kansen in de toekomst. Dat hoeft niet alleen binnen de muren van de onderwijsinstelling te zijn, maar juist ook daarbuiten bij werkgevers (in de vorm van PPS'en).

Bevindingen en conclusies

Bevindingen kwantitatieve analyse

- › Als er gekeken wordt naar het regionale profiel wat betreft arbeidsmarkt en mbo-onderwijs valt op dat de zorg, specialistische zakelijke dienstverlening, financiële dienstverlening en cultuur, sport en recreatie hierin sterk naar voren komen. Met elkaar vormen deze sectoren het regionale profiel.
- › De provincie heeft een redelijk divers mbo-landschap met vier grote (algemene) instellingen en drie meer vakspecialistische instellingen.
- › Als we kijken naar de omvang van de opleidingen in relatie tot de vraag dan valt op dat er grote opleidingen zijn in de zorg, maar dat de omvang van technische opleidingen relatief klein is, terwijl er relatief veel vraag is naar technici op de arbeidsmarkt.
- › Hieruit is tot dusver een gemiddeld aantal rijksgefinancierde PPS'en (12) uit naar voren gekomen. In vergelijking met andere onderzochte provincies zijn er ongeveer evenveel studenten per PPS.
- › Het valt ook op dat er geen rijksgefinancierde PPS'en in de zorg en de verschillende typen dienstverlening zijn. Echter gebeurt er wel veel op het gebied van (niet-rijksgefinancierde) PPS'en, we tellen er 18 in de regio, waarbij de samenwerkingen in de zorg de boventoon voeren (9 samenwerkingen). Ook komen veel samenwerkingen voor in de techniek en agrifood.
- › De regio heeft een aantal PPS-initiatieven die volledig gefocust op entree onderwijs en binnen deze PSS'en zijn specifieke concepten ontwikkeld (bijv. POP Up School Colour Kitchen (ROC MN), First Class (MBO Amersfoort). De bedrijven zijn bij deze samenwerkingen actief betrokken.
- › Er lijkt weinig aansluiting te zijn tussen de bestaande rijksgefinancierde PPS'en en de grootste werkgevers in de regio.

Bevindingen kwalitatieve analyse

Op basis van interviews en groepsgesprek

- › Tot dusver is er een gemiddeld aantal (12) rijksgefinancierde PPS'en opgericht, deels via de RIF-subsidiemogelijkheid. Tot 2020 werd er door de gesproken instellingen veel minder gebruik van gemaakt ten opzichte van andere provincies. Maar in 2020 is een flinke inhaalslag gemaakt, er zijn 4 nieuwe PPS'en gestart.
- › Er is ook activiteit op het gebied van (niet-rijksgefinancierde) PPS'en. Voorbeeld hiervan is mbo Amersfoort die buiten rijksfinanciering PPS'en ontwikkelt, in de vorm van een zelf opgerichte BV waarbinnen meerdere samenwerkingen georganiseerd en gefinancierd worden.
- › Vanuit (lokale) overheden wordt de laatste jaren een toenemende mate van steun ervaren in het richting geven naar de aandachtsgebieden waarmee de regio zich kan identificeren en positioneren.
- › Uit de gesprekken blijkt dat er geen eenduidige urgentie is om PPS in de regio Utrecht te stimuleren. Waar sommige gesprekspartners als urgentie de uitstroom van zittend personeel noemen, noemen anderen de verbetermogelijkheid voor doorstroom naar hbo of efficiëntiewinst in het onderlinge afstemmen van curriculum. De focus moet in alle gevallen liggen op de behoeften en kansen van studenten. Juist daarom zijn PPS'en met het bedrijfsleven een waardevolle aanvulling op bestaande opleidingen.
- › Alle gesproken instellingen zien verbeterruimte op het gebied van onderlinge samenwerking en afstemming. Keuzes voor PPS'en en investeringen worden niet met elkaar gedeeld, waardoor kostbare onderwijsinfrastructuur op meerdere plekken in de provincie aanwezig zijn. Een verbeterde samenwerking tussen bestuurders is gewenst.

Conclusies – Regionaal DNA

Regionaal DNA: op welke wijze sluiten de PPS'en aan bij de kenmerkende karakteristieken van de provincie en dragen de PPS'en bij aan het versterken van die structuur?

1. De rijksgefinancierde PPS'en zijn voornamelijk gericht op de bouw, techniek en ICT. Terwijl de regio ook nadrukkelijk een profiel heeft op zorg en diensten. Er zijn wel een groot aantal niet-rijksgefinancierde PPS'en in de zorg.
2. Er gebeurt op regionaal niveau - in de samenwerking tussen onderwijs en werkveld - meer dan in eerste instantie zichtbaar is langs het zichtpunt van rijksgefinancierde PPS'en. Voor de ontwikkeling van deze samenwerkingen wordt nog relatief beperkt gebruik gemaakt van landelijke ondersteuningsmogelijkheden: via landelijke financiering of netwerk (Katapult). Hoewel met recente RIF-aanvragen hier nu wel meer activiteit op is (in de techniek), zijn hier kansen op versnelling en intensivering blijven liggen.

NB: het gesprek met de bestuurders heeft niet plaatsgevonden, dus hun visie op deze conclusies is niet meegenomen in deze weergave.

Conclusies - Doelmatigheid

Doelmatigheid: waar ontwikkelen PPS'en in het middelbaar beroepsonderwijs zich succesvol, wat is de impact van de PPS'en en wat is daarvan te leren in termen van toekomstvisie en verduurzaming? Wat is er te leren van PPS'en die niet zijn gelukt?

1. Provincie Utrecht leek achter te lopen met de ontwikkeling van PPS'en ten opzichte van andere provincies, maar in 2020 is (met name door ROC MN) een flinke toename te zien. MBO Amersfoort kiest voor een bedrijfsmatige aanpak van samenwerking met het bedrijfsleven (Onderwijs in bedrijf) en financiert met de inkomsten nieuwe PPS'en. Een relatie met landelijke PPS-ontwikkeling was lange tijd afwezig, waardoor bijbehorende financieringsmogelijkheden en kennisontwikkeling zijn blijven liggen.
2. Het is uit onze rondgang en analyse gebleken dat het lastig is goed overzicht en inzicht te krijgen van de samenwerkingen die er zijn in de provincie Utrecht. Ook de onderlinge relaties zijn lastig in beeld te krijgen. Positief is dat in de nieuwste RIF-initiatieven van ROC MN afstemming met andere onderwijsinstellingen heeft plaatsgevonden. In hoeverre die afstemming ook verdergaat - richting samenwerking - is nog steeds niet goed duidelijk.

Conclusies – Speerpunten van vernieuwing

Speerpunten van vernieuwing: Waar liggen (onbenutte) kansen om door PPS-ontwikkeling bij te dragen aan regionale maatschappelijke en/of economische vraagstukken?

1. Nieuwe PPS'en zouden zich idealiter minder moeten richten op één sector, maar op een maatschappelijk vraagstuk/toepassingsgebied. Deze benadering sluit beter aan bij de ontwikkelingen die bedrijven op dit moment doormaken en biedt studenten de mogelijkheid om zich crosssectoraal te scholen, wat kansen op werk vergroot.
2. We hebben interessante visies op PPS-ontwikkeling gevonden en er zijn in de provincie Utrecht een aantal succesvolle PPS'en aanwezig. Van een gezamenlijke (bestuurlijke) visie lijkt geen sprake te zijn in de provincie. Let wel: we hebben de bestuurders zelf niet kunnen spreken, deze conclusie is dus enkel gebaseerd op de interviews en het groeps gesprek met directeuren. Het ontbreken van visie en afstemming vertaalt zich ook door op strategisch en operationeel niveau. Samenwerking en afstemming tussen mbo's onderling kan worden versterkt, zodat de onderwijsinfrastructuur beter aansluit bij de behoeften van studenten en werkgevers. Regionale overheden kunnen een rol spelen in het versterken van deze onderlinge samenwerking en het aanbrengen van focus in de activiteiten.

Bijlagen

Grootste opleidingen per onderwijssector

Sector	Opleidingen mbo 2/3	Opleidingen mbo 4
Bouw en infra	Timmerman, dakdekker, schilder	Middenkaderfunctioanaris bouw, specialist schideren
Commercieel, financieel en administratief	Commercieel medewerker, financieel administratief medewerker	Junior Accountmanager, bedrijfsadministrateur
Detailhandel	Verkoopsspecialist, medewerker vers, verkoper	Manager retail, manager handel
Facilitaire dienstverlening	Medewerker facilitaire dienstverlening	Facilitair leidinggevende
Gezondheidszorg	Verzorgende IG, Helpende zorg en welzijn	Mbo-verpleegkundige, audicien, opticien
Horeca	Kok, medewerker fastservice	Ondernemer horeca, manager/bedrijfsleider fastservice
Informatica	Medewerker beheer ICT	ICT- en mediabeheer, applicatieontwikkelaar
Maatschappelijke zorg	Medewerker maatschappelijke zorg, pedagogisch werk	Persoonlijk begeleider, pedagogisch medewerker
Media en vormgeving	Medewerker DTP, medewerker productpresentatie	Mediavormgever, artiest
Onderwijs	-	Onderwijsassistent
Operator	Labatoriummedewerker	Analist
Recreatie, vrijetijd en sport	Medewerker sport en recreatie, sport en bewegen	Medewerker marketing en communicatie, sport en bewegen
Schoonheids- en haarverzorging	(allround) Kapper, schoonheidsspecialist	(allround) schoonheidsspecialist, salonmanager
Secretarieel	Medewerker secretariaat en receptie	Juridisch medewerker, Secretariele beroepen
Techniek overig	Medewerker versindustrie	Middenkader engineering
Technische installatie	Monteur elektrotechnische installaties, Monteur werktuigbouwkundige installaties	Technicus elektrotechnische installaties
Transport en logistiek	Logistiek medewerker, chauffeur weggevoervoer	Manager transport en logistiek, luchtvaartdienstverlener
Veiligheid	Beveiligger, aankomend medewerker grondoptreden	-
Voedsel, natuur en milieu	Recreatiedieren, medewerker teelt, medewerker dierverzorging	Dierenartsassistent, Ondernemer/manager recreatiedieren
Voertuigtechniek	Autotechniek, Bedrijfsautotechniek	Technisch specialist personenauto's
Werktuigbouwkunde en metaalbewerking	Allround operator, constructiewerker	Technicus service en onderhoud, technicus mechatronica